

PAVLOV HYMNUS NA LÁSKU, KTORÁ JE TIEŽ «CESTOU» (1Kor 13)

Jozef Anderák

Teologický inštitút v Spišskej Kapitule – Spišskom Podhradí

Keď čítame 1Kor 13 kapitolu musíme si všimnúť jednak nadšené paradoxy z prvej časti (13,1-3), lyrické vyzdvihovanie druhej časti (13,4-7), pôsobivú a tajomnú perspektívu, ktorá sa otvára smerom k budúcemu životu v tretej časti (13,8-13) a vyvolávajú na akomkoľvek čitateľovi pôvab, ktorý strhuje a nadchýna. Bezpochyby je tento úryvok jednou z najživších a najpočúvanejších strán celého Nového zákona. Neprekvapuje nás, keď ho nazývajú «hymnus», ba dokonca hymnus prvej lásky.

Podľa Pavla láska nie je dobro, v ktoré kresťan môže veriť, že ho dosiahol: je to hodnota, ktorá sa získava s námahou, je to cieľ, ktorý treba dosiahnuť. Láska je naozaj putovanie a putovanie vystupujúce. Je potrebné sa pýtať o akú lásku ide? Bezpochyby ide o lásku, ktorej aktívnym subjektom je kresťan, každý kresťan.

Vždy keď Pavol používa termíny «láska» (*agapē*), «milovať» (*agapaō*) alebo ďalšie podobné termíny, dáva nám neustále jasný dojem odvolávania sa na jednotiacu globalitu. Kristus miluje ľudí láskou Otca a miluje Otca darovaním sa ľuďom. Svojou láskou, ktorú nám poskytuje, daruje nám svojho Ducha, tvorí spájajúci prvok, prostredníctvom ktorého my, ako on, milujeme spolu a neoddeliteľne ľudí aj Boha.

Vášnivá «cesta» lásky, ku ktorej nás Pavol pozýva, aby sme ju prešli, je cesta, ktorou prešiel Kristus.

Boh, povedalo by sa, nechce byť milovaný sám: žiada nás, ak milujeme jeho, aby sme milovali aj ľudí tým istým prúdom lásky. A na druhej strane ľudia by nemohli byť vážne milovaní sami – láskou tak strhujúcou. Ale ako je reálne možné a ako sa dá vysvetliť, že láska, ktorá ide smerom k Bohu musí zostúpiť aj k ľuďom, a podstatne zostať tou istou láskou, a na druhej strane láska, ktorá ide smerom k človeku, dokáže dosiahnuť Božie absolútno? Odpoveď na túto otázku nás dovedie k prehĺbeniu. Kresťan môže milovať na tejto úrovni, pretože Boh do jeho srdca zasial ten istý druh svojej lásky prostredníctvom daru Ducha.

V snahe ukázať aká je cesta lásky, Pavol použije seba ako protagonistu. Priamymi zmienkami na svoj život upresňuje čo by bolo s jeho životom bez lásky. – teda jeho život by ukryval hrôzostrašné prázdno:

«Keby som hovoril ľudskými jazykmi aj anjelskými,

a lásky by som nemal,
bol by som ako cvendžiaci kov a zuniaci cimbal.
A keby som mal dar proroctva
a poznal všetky tajomstvá a všetku vedu
a keby som mal takú silnú vieru, že by som vrchy prenášal,
a lásky by som nemal,
ničím by som nebol.
A keby som rozdal celý svoj majetok ako almužnu
a keby som obetoval svoje telo, aby som bol slávny,
a lásky by som nemal,
nič by mi to neosožilo» (1Kor 13,1-3).

Pavlov cieľ je «ukázať» Korint'anom vynikajúcu cestu lásky. Korint'ania sú poslucháči, ktorým je adresovaná jeho reč. Korint'ania sú informovaní o mnohých detailoch jeho života, poznajú ho osobne, vážia si ho a obdivujú ho. Ocenenie Korint'anov je účelové pre ich výhodu: keď oceňujú Pavla, pozerajú na jeho život, na jeho «cestu» a tak nachádzajú Kristovu «cestu».

U Pavla je bohatstvo «darov milosti». Ako čítame v jeho spisoch mával takzvaný «dar jazykov», «glossolaliu». Mal aj dar «proroctva»: vedel čítať v srdciach a hovoriť v mene Boha. Bola známa aj jeho viera, ďalší zvláštny Boží dar, ktorý mu dovoľoval nové a odlišné videnie sveta, ako keby naozaj premiestnil hory. Predovšetkým bola známa jeho totálna oddanosť svojej službe v bohatom kontexte kontrastov, opozícií, nekonečných ťažkostí, ktoré tvorilo množstvo sužujúceho napätia, ktoré Pavol nazýva «trápenia».

Ale toto všetko nie je kompletný Pavlov portrét: je to iba časť z toho, čo je viditeľné zvonku; to, čo je viac prístupné, ale nie je to isto najdôležitejšie.

Tajomstvom Pavla a jeho «cesty», ako bolo aj tajomstvom Ježišovej «cesty», je LÁSKA. Láska je tak nutná a rozhodujúca, že bez nej by sa aj tá najkrajšia ekleziálna aktivita, i taká ako apoštola Pavla (teda ako napríklad dar glossolálie), rozplynula v nič. Ale ako sa vyjadrí, ako sa realizuje taká láska?

«Láska je trpezlivá (veľkodušná), láska je dobrotivá – tieto slová sú potvrdením princípu, ktorý objíma v syntéze všetky typické črty kresťanskej lásky. Je to posolstvo naozaj univerzálne, platné pre všetky miesta a každú dobu.

Láska je «veľkodušná» (doslovne: «má veľké srdce»). Ako nám ukazujú zaujímavé príklady, ktoré nachádzame v gréckom preklade Starého zákona, sloveso tu použité Pavlom vyjadruje postoj dobroty, pochopenia, čakania a trpezlivosti zo strany Boha voči svojmu ľudu. Je to typická vlastnosť Božej lásky. Je to typická vlastnosť aj Kristovej lásky, ktorá v Evanjeliu pozýva ísť k tomu, ktorý je stále pripravený prijať všetkých. Základné rozhodnutie pre lásku nie je kompatibilné s akoukoľvek formou *závisti* alebo *žiarlivosti*. Dobro druhých

nie je limitom pre osobu, ktorá miluje. Naopak, keď bolo raz prijaté a milované, predstavuje obohatenie. Pripočítava sa k dobru, ktoré už vlastníme, robí nás radostnými a oslobodzuje nás.

Boh miluje tak, že daruje, daruje zadarmo, prežíva šťastie darovania. Preto aby sme boli naozaj v Božej línii, naša láska musí robiť podobne. A nie je možné milovať Boha nekonečne, bez tejto radostnej otvorenosti, ktorá nás robí nadšenými za neho. Milovať Boha znamená vedieť čakať, tiež v tichu a v tme na jeho okamih, znamená bežať až na dno Božieho «rizika». Láska voči Bohu vyžaduje prijať srdečne Boha takého, aký je, nie akého by sme chceli my, keď ho modelujeme podľa našich predstáv.

Keď Pavol povedal, čo láska nie je, teda to že láska *sa nevystatuje, nenadáva, nie je nehanebná, nehľadá vlastnú výhodu, nezúfa, nemyslí na zlé*, teraz chce zdôrazniť v kontrapozícii čo láska je, teda to že láska *všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží*. Naliehavý rytmus tejto vety, opakovaná naliehavosť úplnosti – vcelku štyrikrát tu nájdeme termín «všetko» (*panta*) – prezrádzajú dojatie, ktoré Pavol skoro nedokáže zatajiť.

Viera a nádej majú centrálnu miesto v štruktúre tohto verša. Keď sa u Pavla hovorí o viere a nádeji, vzťahuje sa to priamo na Boha. Teda láska, ktorá dá viere a nádeji ich príslušnú plnosť bude predovšetkým láskou, ktorá smeruje k Bohu. Keď sa človek naučil milovať Boha, ktorý mu vyhradzuje stále prekvapenia, keď sa zaujíma o «novosť» Boha, prijatú a vytúženú, potom je schopný pozeráť sa na druhých ľudí s láskou formovanou podľa Božích merítok.

Táto láska mu nedá postoj ľahkovážnosti, ktorý ignoruje slabosti a ťažkosti. Človek zostane stále na pevnom teréne konkrétnosti, poučený zo svojej skúsenosti o Božej láske, uvedomí si, že aj ľudská osoba má svoj druh nekonečna a neprestáva nikdy prekvapovať. Predovšetkým si s radosťou povšimne vynaliezavú schopnosť lásky: osoba vie dať zo seba to najlepšie, keď cíti, že je milovaná.

Je potrebné si všimnúť záver tohto hymnu : **láska «nikdy nezanikne»** V tomto bode má Pavol odvážnu intuíciu: práve preto, že sa dotýka absolútna Boha, nemôže láska zlyhať. Pavol myslí na konečný cieľ. V oblasti lásky bude určite aj rast. Avšak zatiaľ čo všetky ďalšie typické prvky aktuálneho ekleziálneho života – dar jazykov, poznanie, proroctvo – tá istá viera a tá istá nádej – sú určené k zániku, keď náš kontakt s Bohom a s druhými dosiahne svoju plnosť, láska zostane. Nie je jednoduché prejsť túto «cestu lásky», vyžaduje si to dynamickú, predĺžovanú a obnovovanú snahu. Vyžaduje si to «usilovať» o lásku. Ale usilovať sa podľa Pavla znamená v podstate usilovať sa nasledovať Krista, ktorý nám ukazuje a daruje lásku Otca.